

САЖЕТАК ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ (POLICY BRIEF)

ЗЕЛЕНА ЕНЕРГИЈА ЗА СПАС КРАЉЕВАЧКОГ СЕЛА: Конкретизовани предлог финансијског механизма и прерасподеле буџетских средстава за подршку коришћењу обновљивих извора енергије (ОИЕ) у руралним подручјима града Краљева за 2027. годину

НАМЕЊЕНО:

- Градском већу града Краљева
- Скупштини града Краљева
- Одељењу за привреду и финансије Градске управе
- Одељењу за пољопривреду Градске управе

ПРЕДЛАГАЧ: УГ „Краљевачки развојни центар“

Датум: 27. Јул 2026. године

ПРИЛОГ УЗ: Предлог Одлуке о буџету града Краљева за 2027. годину (Програм 5 – Пољопривреда и рурални развој) и допуне Програма подршке пољопривредној политици

1. ИЗВРШНИ САЖЕТАК (EXECUTIVE SUMMARY)

● **Проблем:** Рурална економија града Краљева погођена је снажним структурним поремећајима – број активних регистрованих пољопривредних газдинстава опао је за преко 36% у протеклој деценији (са 11.713 на 7.489), док високи фиксни трошкови електричне енергије и горива директно угрожавају рентабилност сточарства и сеоског туризма. Притисак трошкова ескалирао је и кроз масовне протесте и блокаде саобраћајница на територији града током 2026. године.

● **Успостављени нормативни оквир:** Град Краљево је усвајањем измена Програма подршке и пратећих правилника за сеоски туризам и физичку имовину створио целовит правни основ за субвенционисање соларних фотонапонских и термалних система, батеријских акумулатора и пратеће инфраструктуре на селу. Међутим, без наменски опредељених буџетских средстава, ови прописи остају без практичног домета.

● **Квантификовани предлог:** Предлаже се да се у буџету града Краљева за 2027. годину успостави нова, наменска под-мера: „Подршка већем коришћењу ОИЕ у руралним деловима града Краљева“ у укупном квантификованом износу од 40.000.000,00 РСД.

● **Фискално неутралан механизам прерасподеле:** Полазећи од оправдане претпоставке да ће укупнабуџетска алокација за пољопривреду (Програм 5) у 2027. години остати на номиналном нивоу из И Ребаланса за 2026. годину (179.083.000,00 РСД), не тражи се додатно задуживање нити повећање укупног буџета. Потребна средства од 40.000.000,00 РСД обезбеђују се интерном прерасподелом са Програмске активности 0001 (Позиција 96 – Специјализоване услуге за комасацију). Будући да су обимна средства опредељена у 2026. години (83,58 милиона РСД) била довољна за завршетак кључних геодетско-педолошких фаза комасације у КО Буковица и КО Врдила, ослобођена средства се преусмеравају на Програмску активност 0002 (Позиција 101 – Субвенције газдинствима), чиме удео директне подршке произвођачима скаче са 53,05% на 75,38% пољопривредног буџета.

2. КОНТЕКСТ И АНАЛИЗА СТАЊА У РУРАЛНОМ СЕКТОРУ

Пољопривредни и рурални сектор града Краљева обухвата 72.498 хектара пољопривредног земљишта и директно храни и радно ангажује између 43% и 47% укупног становништва

града. Међутим, теренски подаци и званичне статистике указују на дубоку кризу одрживости:

1. Изразита уситњеност и пад броја газдинстава: Просечно краљевачко газдинство обрађује свега 3,28 хектара земљишта. У периоду између два пописа угашено је чак 4.224 газдинства.
2. Криза у сточарству и високи оперативни трошкови: Сточарством се бави 83% регистрованих газдинстава, при чему доминирају ситна стада (преко 90% газдинстава има до 9 грла говеда). Током 2026. године, драстичан скок цена енергената и хране за стоку, уз ниске откупне цене млека и меса, довео је до блокада кључних саобраћајница (Ибарска магистрала, Адрани, Заклопача, Груза).
3. Енергетска рањивост сеоске економије: Припрема топле воде за мужу и хлађење млека, климатизација објеката у сеоском туризму, прерада воћа и хлађење плодова представљају огромно оптерећење на месечним рачунима за електричну енергију и гориво.
4. Изграђен нормативни оквир без финансијске покривености: Град Краљево је у 2026. години донео нормативне измене Програма подршке пољопривреди, Правилника о сеоском туризму и Правилника о подстицајима у физичку имовину. Ови акти прецизно дефинишу услове, прихватљиве трошкове (соларни панели, колектори, топлотне пумпе), строге контролне механизме (трогодишња забрана отуђења, теренски надзор, враћање средстава са затезном каматом), али захтевају стабилан извор финансирања како би заживели у пракси.

3. МЕХАНИЗАМ ПЕРАСПОДЕЛЕ БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА ЗА 2027. ГОДИНУ

Полазећи од улазне претпоставке да укупна издвајања града Краљева за Програм 5 (Пољопривреда и рурални развој) у буџету за 2027. годину остају на нивоу И Ребаланса за 2026. годину и износе 179.083.000,00 РСД, предлаже се следећа структурна прерасподела:

А. Извор средстава (Смањење расхода на ПА 0001)

У Првом ребалансу буџета за 2026. годину, под Програмском активношћу 0001 (Спровођење пољопривредне политике у локалној заједници) било је алоцирано укупно 84.083.000,00 РСД. Од тог износа, чак 83.582.000,00 РСД било је опредељено за трошкове комасације земљишта у КО Буковица и КО Врдила кроз следеће позиције:

- Позиција 95 (Класа 423 – Услуге по уговору): 10.000.000,00 РСД
- Позиција 96 (Класа 424 – Специјализоване услуге за комасациону процену): 73.582.000,00 РСД

С обзиром на то да је процес комасације у КО Буковица и КО Врдила успешно спроведен и финансиран обимним средствима у 2026. години (отварање педолошких профила, геодетска мерења и комисијски рад), обим потребних средстава за екстерне специјализоване геодетске услуге у 2027. години значајно опада.

Предлог: Позиција 96 (Класа 424) смањује се са 73.582.000,00 РСД на 33.582.000,00 РСД. Преосталих 33,58 милиона РСД остаје на Позицији 96, што представља више него адекватан износ за покривање свих евентуалних завршних катастарско-административних трошкова или припрему наредних катастарских општина.

Овим смањењем ослобађа се тачно 40.000.000,00 РСД.

Б. Одредиште средстава (Повећање на ПА 0002)

Ослобођена средства од 40.000.000,00 РСД преусмеравају се на Програмску активност 0002 (Мере подршке руралном развоју), унутар Позиције 101 (Класа 454 – Субвенције приватним предузећима / пољопривредним газдинствима).

- Укупан фонд ПА 0002 расте са 95.000.000,00 РСД на 135.000.000,00 РСД.

- Постојеће мере подршке (осигурање усева и стоке у износу од 42,7 милиона РСД, набавка механизације од 32,5 милиона РСД, вештачко осемењавање од 12 милиона РСД, сајмови и пчеларство) остају у потпуности нетакнуте и неумањене.
- Формира се нова наменска целина под Позицијом 101 под називом: „Подршка већем коришћењу ОИЕ у руралним деловима града Краљева“ са буџетом од 40.000.000,00 РСД.

4. ОПЕРАТИВНА АЛОКАЦИЈА ОИЕ СРЕДСТАВА (40 МИЛИОНА РСД)

Алоцирана средства од 40.000.000,00 РСД реализоваће се током 2027. године кроз два специјализована јавна позива на основу већ донетих нормативних актива:

Јавни позив А: ОИЕ у пољопривредној производњи (Регистрована пољопривредна газдинства)

- Укупан буџет позива: 30.000.000,00 РСД
- Право учешћа: Носиоци активних регистрованих пољопривредних газдинстава (са тежиштем на сточарство, воћарство и повртарство).
- Прихватљиве инвестиције: Соларни фотонапонски системи за сопствену потрошњу (он-грид и офф-грид), соларни термални колектори за загревање воде на фармама, батеријски акумулатори, соларне пумпе за наводњавање и соларне сушаре.
- Интензитет субвенције: До 60% прихватљивих трошкова инвестиције (максимално до 500.000,00 РСД по газдинству).
- Очекивани обухват: Најмање 60 до 70 пољопривредних газдинстава.

Јавни позив Б: ОИЕ у сеоском туризму (Сеоска туристичка домаћинства)

- Укупан буџет позива: 10.000.000,00 РСД
- Право учешћа: Регистрована сеоска туристичка домаћинства на територији града Краљева.
- Прихватљиве инвестиције: Соларни ПВ панели и термални колектори уграђени на угоститељским објектима и објектима за смештај гостију.
- Интензитет субвенције: До 70% прихватљивих трошкова (еколошко стимулативно бодовање, максимално до 500.000,00 РСД по домаћинству).
- Очекивани обухват: Најмање 20 сеоских туристичких домаћинстава.

5. МАТРИЦА ИНДИКАТОРА УСПЕХА (КПИс) И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Успешност спровођења предложене мера мериће се кроз јасно дефинисане квантитативне и квалитативне индикаторе:

Индикатор / Циљ	Квантитативни индикатор (КПИ)	Квалитативни индикатор (КПИ)	Извор верификације
Издвајање наменских ОИЕ субвенција	Најмање 80 корисника (мин 60 РПГ + мин 20 сеоских домаћинстава) обезбеђено	Смањење просечних месечних трошкова електричне енергије код корисника за 35% до 50%.	Извештај Одељења за привреду + рачуни за струју пре и после инвестиције.

	субвенцијама.		
Енергетски и еколошки утицај	Укупна инсталисана снага соларних капацитета од најмање 450 kWp у руралном подручју.	Директно смањење CO2 емисија и декарбонизација сеоске економије Краљева.	Записници комисије за инспекцијски надзор и теренски пријем.
Одрживост сеоског туризма	Повећање броја регистрованих лежајева са соларном припремом топле воде за 25%.	Продужење просечне туристичке сезоне за 2 до 3 недеље у зимским/прелазним месецима.	Анкете гостију и Регистар угоститеља Градске управе.

7. ЗАКЉУЧАК И ДОКУМЕНТАЦИОНИ КОРАЦИ ЗА ДОНОСИОЦЕ ОДЛУКА

Предложени финансијски модел пружа Градском већу и Скупштини града Краљева јединствену прилику да без утршка додатних буџетских средстава и без задуживања направе историјски искорак у модернизацији краљевачког села.

Средства која су у 2026. години била једнократно везана за високе трошкове геодетске процене комасације (83,58 милиона РСД) овом прерасподелом превод се у трајни развојни механизам којим се директно повећава конкурентност локалних сточара и угоститеља.

Препоручени процедурални кораци за доносиоце одлука:

1.Одељење за привреду и финансије: Да приликом израде Нацрта Одлуке о буџету града Краљева за 2027. годину унутар Програма 5 примени предложене износе (ПА 0001 = 44.083.000,00 РСД; ПА 0002 = 135.000.000,00 РСД).

2.Градско веће града Краљева: Да усвоји Нацрт Одлуке о буџету за 2027. годину са успостављеном Позицијом 101.2 за ОИЕ у руралним подручјима у износу од 40.000.000,00 РСД.

3.Одељење за пољопривреду: Да у првом кварталу 2027. године распише Јавне позиве за ОИЕ на основу усвојених измена Програма и пратећих правилника.

Овај документ је један од исхода настао у оквиру пројекта „Подизање капацитета руралних средина за коришћење зелене енергије“. Овај пројекат спроводи Краљевачки развојни центар у улози корисника подгранта Мреже за рурални развој Србије, у оквиру пројекта „Академија од поља до стола за зелени Западни Балкан – Наша заједничка европска будућност“ – који финансира Европска унија, а заједнички спровод породица Националних мрежа за рурални развој у шест земаља Западног Балкана и Хрватској и њихова регионална платформа за сарадњу Балканска мрежа за рурални развој